

AFERİN

1959

Aziz Nesin 1915-1995

İÇİNDEKİLER

Hep Döküldük
Afferiin
Parola
Damatlık Şapka
Mr. Fişer Geliyor
Kabakçı Muammer'i Bilen Var mı?
O Kadar da Değil
İmza Elçisi
Helal Olsun
İtiraf
Emir Kuluyuz
Ağzıyla Kuş Tutan Adam
Titiz Kadın Hasn'anım
Sağcı mısın, Solcu musun?
Manila Milano
Hiçbişey Kalmamış

Hakkında

Aziz Nesin'in Aferin isimli öykü kitabı 1959 yılında yayımlanmıştır. Kitap on altı kısa öyküden oluşmaktadır. Öyküler sade ve akıcı bir dil ile okuyucunun kolaylıkla anlayabileceği şekilde yazılmıştır. Yazar öykülerinde güldürü öğelerine yer vermiş, eğlendirirken düşündürmeyi amaçlamıştır. Toplumsal sorunlara çoğunlukla absürt ve ironik olaylar üzerinden yaklaşarak eleştirel bir bakış sunmaktadır. Öykülerde gündelik hayatta karşılaşılabilecek sıradan insanlar, kır kökenli bireyler ve otorite figürleri yer alır. Kitaptaki öykülerde ortak temalar bulunmakla birlikte her biri farklı bir olayı ve durumu ele almaktadır. Ortak noktaları toplumsal konular ve eleştiriler olmasıdır. Temalardan bazıları yozlaşma, baskı, otorite, bürokratik karmaşa, ahlak, çelişki, yoksulluktur. Öykülerde ele alınan toplumsal sorunlar çeşitlilik göstermektedir. Kimi öykülerde sevgisizlik ve iletişimsizliğin neden olduğu sorunlar anlatılmıştır. Kimi zaman siyasal ve yönetsel yozlaşma, kimi zaman da bireysel ahlaki çözülme ele alınmıştır. Genel olarak yazar, öyküleriyle toplumun farklı alanlarındaki aksaklıkları mizahi bir dil ile anlatarak eleştirmiş ve insanların dikkatini konu üzerine çekmeye çalışmıştır.

HEP DÖKÜLDÜK

Öykü

Adam işten ayrılır Adam, Salih Efendi ile konuşur durumunu anlatır. Fabrikada çalışırken patronun işleri kötü gitmiştir. İşçileri yavaş yavaş çıkarmaya başlamıştır. İflas etmek üzeredir. Adamı da yanına çağırıp iki seçenek sunmuştur. Durumunun hiç iyi olmadığını, kimsenin hakkını veremediğini, her şeyini sattığını söyleyip ya dokuz yüz lira olan maaşını üç yüz liraya indirmeyi ya da üç aylık maaş verip işten çıkarabileceğini söylemiştir. Adam üç yüz lira maaş sadece ev kirasına yeter diye patrona söylemediğini bırakmamış, üç aylık maaş alıp işten çıkmıştır. Patronu altı ay sonra işleri toparlamış, daha çok kazanmaya başlamıştır. Ama o kadar söz söyledikten sonra eski iş yerine bir daha başvuramamıştır.

Burhan hakkında Hemen iş bulacağını zannederken bir türlü iş bulamamıştır. Paralar bitmiştir. Herkese borçlanmıştır. Artık ona borç veren kimse de kalmamıştır. Oldukça gergin şekilde dolanıyordur. Gittiği kahveden tanıdığı Burhan isimli biri vardır. Sulu, cahil, haddini bilmez biridir. Bir müddet ortadan kaybolmuş sonra birdenbire siyaset ile ilgilenmeye başlamıştır. Ama muhalefet partisini destekliyor, iktidar hakkında sürekli ileri geri konuşuyordur. Nerede küçük bir topluluk görse

nutuk çekmeye başlıyordu. Artık gazetelere de çıkmaya başlamıştır. Bir gün artık söyledikleri yüzünden tam hapse girecekken ağız değiştirmiş, doğru yolu bulduğunu söylemiş, iktidarı desteklemeye başlamıştır. Bunun için Ankara'ya ileri gelenlerin başına telgraf çekmiştir. İktidar da hemen onu sahiplenmiştir.

Barajdaki iş Yolda gergin ve yorgun eve dönen adam Burhan ile karşılaşır. Onun konuşma çabalarını tersler. Ama Burhan adamı rahat bırakmaz ve ona iş bulabileceğini söyler. Adam inanmasa da mecburen söylediği yere dilekçe yazar. Gerçekten de kısa bir süre sonra resmi yazı gelir. Bir barajda görevlendirilmiştir. Maaşı da iki bin lira olacaktır. Adam ve ailesi sevinçten havalara uçar. Ama bir süre sonra barajın olduğu şehre taşınacak durumları olmadığını fark ederler. Hiç paraları yoktur. Satacak para edecek eşyaları da kalmamıştır. Altı kişinin yol parası olmadığı gibi, adam ailesini bıraksa o yokken ekmek alacak paraları bile kalmamıştır. Borç bulmaya çalışır ama kimseden borç alamaz.

Borç para bulunur Bu sırada işe başlama tarihi gittikçe yaklaşıyordu. Sürekli uyarı mektupları geliyordu. En son bir hafta içinde işe başlamazsa işi kaybedeceği bildirilir. Bir şekilde en sonunda para bulunur. Altı kişi trenle gideceklerdir. Gidecekleri gün tren saatine çok olmasına rağmen ailedekiler panik olur. Tren kaçmasın diye erkenden gitmek isterler. Adam o kadar saat soğukta beklemek istemez ama bir süre sonra ısrarlara dayanamaz ve tren garına gitmek için yola çıkarlar.

Başlarına gelen aksilikler Başlarına gelmedik kalmaz. Kimseye bulaşmamaya çalışsalar ve sabır gösterse de belalar onları bulur. Önce kızına laf atarlar. Onlar sustukça tacizi abartır kızı ellerler. Ortalık karışır, polis gelir. Kızı treni kaçırmaları diye onu bırakıp gitmelerini, arkalarından geleceğini söyler. Adam kızı yol için para verir ve devam ederler. Sonra sarhoşun birisi karısını onu terk edip giden annesi zanneder ve yapışır kalır. Ne yapsalar kurtulamazlar. Oğluna bir kabadayı bulaşır. Çocuk kendini tutsa da adam üzerine gelir ve kavga çıkar. Adamın diğer kızına kamyon çarpar. Annesi ise çukura düşer. Hepsi sırayla olur ve hepsi de siz gidin, treni kaçırmayın, ben peşinizden gelirim der. Adam hepsine yol parası verip bırakmak zorunda kalır.

Adam şahit gösterilir En son adam tek başına kalır ama bu işi kaybetmemek zorundadır. Vapura biner, Haydarpaşa'ya gider. İndiğinde çörek, simit satan adamın orada kavga çıkar. Kavga anında taraflardan birisi Türklüğüme hakaret etti şahitsiniz diye etrafına bağırır. Herkes dağılır, kaçar. Adam ne olduğunu anlamaz ve kalakalır. Polis gelince adamı şahit gösterirler. Trenin kalkmasına yarım saat vardır. Adam polislere yalvarır, treni kaçıracağını söyler. Ama polisler kamu davası diye izin vermez.

Tren kaçır Adam polislerden kaçır. O önde polis arkada onu kovalarlar. Trenin kalkmasına çok az kalmıştır. Polisler peşini bırakmaz. Adam tualete saklanır. Ama trenin kalkmasına bir dakika kala yakalanır. Adam karakola gidince davalı ve davacı ortada olmadığından işlem yapamazlar. Adamı da salıverirler. Adam, Salim Efendi'ye olanları bir çırpıda anlatır. Şimdi iş elden gitmiştir. Küçük kız ve annesi hastanededir. Karısı ve kızı bir tanıdığın evinde kalıyorlardır. Oğlu da hapistedir. Şimdi onu görmeye gidiyordu.

Temalar

Manipülasyon Alakasız bir konuda çıkan kavgada Türklüğüme hakaret etti diyerek konunun başka bir noktaya taşınması o dönemin siyasi durumuna dikkat çekmektedir. Kalabalığın şahit gösterilmesi ile herkesin dağılması da önemli bir unsurdur. Milli değerlerin bir araç olarak kullanabildiği, insanların bu tür olaylara karışmaktan çekindiği anlaşılmaktadır.

Yoksulluk Yoksulluğun insanları düşürdüğü çaresizlikler trajikomik bir hikâye ile anlatılmaktadır. Altı kişilik bir ailenin başka şehirdeki işe ulaşmak için bile gerekli maddi güce sahip olmaması karşılaşılan aksilikleri de telafi edememesine sebep olmaktadır. Ekonomik zorluklar insanların geçim sıkıntısı çekmesine neden olmakla birlikte onurunu da zedelemektedir.

Yozlaşma/Adalet Burhan'ın siyasetten çıkar elde etmek için izlediği yol onu iktidar partisinin üyelerinden biri haline getirmiştir. İktidara yakın olmanın avantajlar ve maddi kazançlar sağlaması, kolaylıkla iş imkanları yaratması siyasette yaşanan yozlaşmayı, adaletsiz yozlaşmayı göstermektedir.

AFFERİİN

Öykü

Borç para bulunur Yazarın kitapları basılmıştır ama matbaaya parayı vermediği için kitapları henüz alamamıştır. Matbaacı sürekli sıkıştırıyordur. Adam bir kişiden o kadar para alamayacağı için bir sürü arkadaşından borç alıp parayı denkleştirmiştir. Üç bin lirayı çantasına koymuş, erkenden yola çıkmıştır. Çantası onun bir uzvu gibidir. Elinde olmayınca adeta dengesi bozuluyordur.

Vapurdaki karşılaşma İskeleye gelince vapuru beklerken oturmuş, çantasını da kafasının arkasına koymuş, kafasını yaslamıştır. Böylece unutmayacağını düşünmüştür. Gazete okurken vapur saati gelmiş, hızla vapura binmiştir. Güzel bir kadının karşısına oturup keyif yapmak istiyordu. Ama güzel kadınların karşısı hep dolmuştur. Vapurda bir süre sonra bir kadın fark eder. Yıllar önce âşık olduğu, istemeye gittiği ama annesinin işi, gücü, geleceği olmayana kız vermem deyip rezil ettiği kadındır. Kız hiçbir zaman ona yüz vermemiştir. Şimdi epey kilo almıştır. Halinden büyük bir insanın eşi olduğu anlaşılyordur.

Kadın ile sohbet Gidip onun yanına oturur ve selam verir. Kadın onu hatırlar. Yazar intikam almak ister. Ünlendiği için pişman olacağını düşünür. Ama kadın ona ne iş yaptığını sorunca onun ününü duymadığını anlar ve bozulur. Kadın, yazar olduğunu görünce işsiz olduğunu söyleyerek ona üzüldür gibi konuşur. Adam da onun kocasını sorar. Kocasını yurt dışındadır. Çok ünlüdür ama yazar intikam için tanımıyor gibi yapar. Kadın çocuk konusunda da onu geçmiştir. Yazar bir türlü istediği gibi kadını alt edemiyordur. Kadın evlidir, mutludur, çocukları vardır, kocası zengin ve ünlüdür. Kadın birden ona kaza mı geçirdiğini sorup geçmiş olsun der. Yazar anlam veremez. Ona doğru yürürken garip yürüdüğünü ondan sorduğunu belirtir. Yazar o an çantasının elinde olmadığını fark eder.

Çanta kaybolur Çantasını kaybeden yazar bağırıp çağırmaya başlar. Herkes ona güler, kimse onu ciddiye almaz. Parasının çalındığını, çantada üç bin lira olduğunu söyleyince kadına bir kez daha rezil olur. O an herkesi çantadan sorumlu tutarken en son iskelede kafasının arkasında olduğunu hatırlar. Vapurun halatları çözülmüştür. Hareket etmek üzeredir. Adeta uçarak vapurdan atlar.

Çanta karakoldadır Sorup soruştururken çımacının çantasını bulduğunu, iskele lostromosuna verdiğini, onun da karakola götürdüğünü öğrenir. Koşarak karakola gider. Çok panik haledir. Amirin odasına girdiğinde paraları görür. Çantanın kendisinin olduğunu kanıtlamak için içindeki kâğıtta yazanları ezberle söyler. Kâğıtta hükümet ve karakoldaki uygulamalara yönelik eleştiriler vardır. Onların aleyhine yorumlar vardır. Yayınlatmak üzere yazmıştır. Okudukça başının belaya gireceğini seziyordu.

Karakoldaki işlemler En sonunda çantanın onun olduğuna inanırlar. Zabıt tutulup çanta teslim edilecektir. İskele başmemuru ve lostromo da başında bekliyordur. İşleri bittiği için gitmeleri gerektiğini düşünür. Bahşış bekliyorlar diye yorumlar. İçinden ne kadar para vermeli diye geçirir. Ama o paraları borç almıştır. Yeri vardır ve onun sayılmamaktadır. Bunları düşünürken nüfus kağıdını isterler. Yanında değildir. Olmadan teslim etmeyeceği söylenir. Lostromo daha fazla beklemez gider ama başmemur oradadır. Adam paranın ona lazım olduğunu, acele alması gerektiğini, onun olduğunu ispatladığını söyler. En sonunda karakoldakileri ikna eder. Ama bu sefer de başmemur olaya karışır. Sorumluluğun onda olduğunu söyler. İş yokuşa sürer. Polis ve yazar ona yalvarınca işletme müdürüne sorayım diye belirtir. Yazar başmemurun yaptığı ahlaklı davranışın siciline işlenip aferin almak için yaptığını düşünür. Aslında ona ve memurlara gazetede ki köşesinde teşekkür edecektir, sonra da para verecektir ama işi zorlaştırdıncı vazgeçer. Amirine söyleyip aferin almasını, onun nüfus kâğıdı ile ertesi gün gelip çantayı alacağını söyler ve çekip gider.

Başmemurun bakışları Şimdi başmemur ne zaman onu göre yanındakilere fısıfısıf bir şeyler söylüyordur. Arkadaşı da geçen gün vapurda hiç para vermeyerek ayıp ettiğini söylemiştir. Yazar ise ayıp etmediğini, iç bin liralık çantayı bulup polise teslim eden birine altı bin vermek gerektiğini ama onun altı bini olmadığını söyler.

Temalar

Toplumsal statü Yazar geçmişte kendisine üstünlük kuran ve gururunu inciten kadına karşı üstünlük kurmak ister. Ama yine beklediği saygıyı göremez, üstünlük kuramaz. Aynı zamanda çantasını kaybeder ve küçük düşer. Para ve statünün insanın toplumdaki değerini belirlediği görülmektedir. Yazarlığın toplumda gereken değer ve saygıyı görmemesi, maddi olarak kazanç sağlamaması da eleştirilmektedir.

PARALO

Öykü

Paşa'nın gerginliği Göztepe'deki Kenan Paşa'nın köşkünde gerginlik vardır. En sevdiği torunu Öztunç'un askerliği bitmiştir. Ama teğmen olamamıştır. Kenan Paşa bu durumu kabullenemiyordur. Çok sinirlidir. Tüm soyu Paşa'dır. Duvarlar paşa tabloları ile doludur. Nasıl olurda en sevdiği torunu yedek subaylıktan asteğmenliğe bir rütbe çıkamamıştır aklı ermemektedir.

Köşkteki disiplin Paşa emeklidir ama hiç boş durmuyordur. Köşkte her şeyi nizama sokuyordur. Her eşyanın yeri bellidir. Terliklerin, ayakkabıların, sandalyelerin hizası aynı olmak zorundadır. Tablolar bir milim bile yamuk olmamalıdır. Her şey saatinde yapılmalı, her yer pırıl pırıl olmalı, herkes erken yatıp erken kalkmalıdır. Paşa bahçedeki bitkilerle ve hayvanlarla da ilgilenmektedir. Öyle ki uzun uğraşlar sonucu kümesteki hayvanları, kedileri bile disiplin altına almıştır.

Paşa inme geçirir Yorgunluktan seksen altı yaşında inme geçirir. Sağ yanı, sağ eli, sağ ayağı tutmuyordur. Ama paşa yine bastonu ile dolaşıp emirler veriyor, peltek konuşarak evdeki düzeni korumaya çalışıyordur. Fakat torununun teğmen bile olmadan terhis olduğu haberini alınca iki gün odadan çıkmaz. Böyle olunca evdeki nizam hemen bozulmuştur. Evdeki eşyaların düzenine eskisi kadar önem verilmiyor, herkes geç yatıp geç kalkıyordur. Köpekler zamansız havlamaya, horozlar sabah olmadan ötmeye başlamıştır. Ancak iki gün sonra Paşa ayağa kalkınca yine her şey eski düzenine kavuşmuştur.

Öztunç'un isteği Öztunç askerden gelir. Ama Kenan Paşa küçük torununu görmek istemez. Öztunç bir kere onu dinlemesini, her şeyi anlatacağını, onun bir suçu olmadığını söyler. Aile meclisi köşkün salonunda toplanır. Hepsi hikâyeyi dinleyecek, gerçekten bir suçu yoksa olanları gidip Paşa'ya anlatacaklardır.

Öztunç'un başarıları Öztunç aslında askerde üstüne düşen tüm görevleri yerine getirmiştir. Ama olanlar hep Zileli Ömer Ali yüzünden olmuştur. O yüzden kimsenin hakkını yemediğini, terfi ettirmemekte haklı olduklarını söylemiştir. Zileli Ömer onun takımında bir erdir. Öztunç'u bütün üsleri seviyordur. Teftişlerini çok iyi vermiştir. Takımındaki bütün erlere okuma yazma öğretmiştir. Atışta hepsi iyi dereceler almışlardır.

Parola ve işaret karmaşası Terhisine bir ay kala manevraya çıkmışlardır. General dedesini tanıdığından onu tümen karargahına almıştır. Manevrada onlar kırmızı takımdırlar. Geceleri karargâh çadırını bekliyorlarmış. Her gece nöbetçilere ayrı parola ve işaret veriyordur. Geceleyin oralarda birilerini görünce parola ve işareti söylemeden geçmesine izin verilmiyordur. Zileli Ömer işaret ve parola ile ilgili birkaç kez sorun çıkarmıştır. İlk gün parola ve işaret yağmur ve kadındır. Ömer yazılı emir almış ama parola ve işareti söyleyemediğinden bir türlü içeri geçemiyordur. Yağmur yerine irahmet, kadın yerine avrat diyorur. Nöbetçi kabul etmiyor, bir türlü anlaşıyorlardır. Sabaha kadar böyle sürmüş, bütün birlikler gitmiştir. Öztunç bunu fark edince altı saat diğer birliklere yetişmeye ve onları bulmaya harcamıştır. Olayı generale anlatmış, o da gülmüş, bir daha dikkat etmelerini söylemiştir.

Zileli Ömer nöbetçidir Fakat bu olay bir daha yaşanmıştır. Bu sefer elbise ve mandaya Camus, elbiseye urba demiştir. Yine birlikleri kaçırlılar, yine onları bulmak için uğraşırlar. Bu kez general gülmez. Bir sorun daha yaşayınca artık Ömer'i emir erliğinden çıkarmıştır. Bir akşam general Öztunç'u görmek istemiştir. Nöbetçi Zileli Ömer'dir. Öztunç birisi ona aniden bir şey söyleyince ve üst üste tekrarlayınca ne söyleyince unuttuyordur. Ömer ona parola ve işareti sorunca bir türlü aklına gelmez. Ömer'de ceza almamak için, Öztunç parolayı söylemezse onu bile geçirmemelerini tembihlediği için izin vermez.

Öztunç'un zor anları Öztunç hatırlamaya çalışır. Konuşan bir kuştı, karga büyüklüğündeydi, p harfi ile başlıyordu dese de adı aklına bir türlü gelmez. O sırada general çadırından çıkıp üç dört kere ona seslenir ve onu çağırır. Öztunç geliyorum generalim der ama Ömer onu bir türlü bırakmaz. Bu olay epey uzar. En son bir er gelir parola ve işareti söyler ama general artık Öztunç'u görmek istemiyordur. O gün manevra bitmiştir. Bir hafta sonra da terhis olmuşlardır. Aile meclisi dağılır. Olan biteni paşaya anlatmaya giderler.

Temalar

Otorite/Düzen Askeri disiplinle hayatını geçirmiş ve eskiden beri ailedeki erkeklerin paşa olduğu bir aileden gelen Kenan Paşa köşkteki düzeni de aynı disiplinle sürdürmektedir. Herkesi hizaya soktuğu gibi köşkteki hayvanları da uzun uğraşlar sonucu disiplin etmiştir. Otoritesini herkes tanımaktadır. Beklentilerine uygun olmayan en sevdiği torununu bile görmezden gelmektedir. Hastalandığında bile

tavırları ve karakteri değişmeyen Kenan Paşa alışkanlıkların ve düzenin kolay değişmeyeceğini göstermektedir.

DAMATLIK ŞAPKA

Öykü

Mehmet, odabaşı ile helalleşir Mehmet kaldığı hana gider. Oradaki oda başı ile selamlaşır. Köyüne gidiyordur. Helallik ister. Odabaşı Durmuş helallik verir. Mehmet köyü boşlamaya gelmeyeceğini, güzün yine geleceğini söyler. Durmuş, Mehmet'in oda arkadaşı Musa'yı sorar. Onun köyü de Mehmet'in köyüne 8 saat uzaklıktadır. Ama o hiç köyüne gitmiyordur. Sebebini sorar. Mehmet bunu hiç düşünmemiştir. Beş yıldır köyüne hiç gitmemiştir.

Musa, olayı anlatmaya ikna olur Odaya geçer ve yatağa yatıp bunu düşünürken Musa gelir. Sohbeta başlarlar. Mehmet'in aldığı kıyafeti beğenir. Mehmet fötr şapka da alacağını ama kıyafetten pahalı olduğunu, alamadığını söyler. Musa'nın yüzü düşer. Mehmet, Musa'ya neden hiç köye gitmediğini, bir sorun olduğunu sezdiğini söyler. Musa kimseye söylemezse anlatacağına söz verir. Sözü alınca da anlatmaya başlar.

Musa'nın Güllü 'ye aşkı Bu İstanbul'a ikinci gelişidir. Mehmet'e söylememiştir ama daha önce İstanbul'a gelmiştir. Yıllar önce köyde dayısının üvey kızı Güllü 'ye âşık olmuştur. Güllü' yü isteyenler de çoktur. Çok güzel bir kızdır. Güllü büyüyünce onun yüzünü göremez olmuştur. Bu tür durumlarda aracılık yapan Şirin'den yardım istemiştir. Şirin Kadın buluşma ayarlamıştır. Güllü gönlünün onu isteyenlerde olmadığını söylemiş ama kafasına bir fötr şapka takmasını istemiştir. Yıllar önce köye tahsildar gelmiştir. Kafasında fötr şapka vardır. Ta o zamandan şapkayı görmüştür.

Musa fötr şapka bulamaz Musa kasabaya bakmış ama fötr satan bir yer bulamamıştır. Köylerde o zaman fötr yoktur. Bir tek öğretmen de resmi makamlarda çalışanlarda vardır. Her seferinde Güllü ile buluşuyor, Güllü fötr diye tutturuyordur. Musa bulacağını, ona zaman vermesini söylüyor, kız elinden kaçıyor. Bu sırada Musa askere de gider. Ama hep parasızdır, fötr bulamaz. Geldiğinde kasabada birkaç fötr bulur ama alınacak gibi değildir, pahalıdır.

Musa İstanbul'a çalışmaya gider En sonunda Güllü' ye onu beklemesini, fötr alıp geleceğini söylemiş, İstanbul'a çalışmaya gitmiştir. İstanbul'da çöpçülük yapmaya başlamıştır. Fötr kırk kaymedir. Altı ay çalışır parayı tamamlayamaz. Sonra odacı olur. Dört ayda kırk kaymeyi biriktirir. Ama parası yetmez. Fötr 50 kayme olmuştur. Daha da çalışarak en sonunda yüz kayme biriktirir. Ama şansına gittiği şapkacılar da hiçbir şapka kafasına olmaz. Kafası biraz büyüktür. En sonunda bir dükkânın vitrininde çok büyük şapka görür. Ama satılık değildir reklam için koyulmuştur. Yine de denemek ister. Şapkacı kafasının büyüklüğüne şaşırır çünkü fötr tam kafasına uymuştur. İkna ve ısrar ile seksen kaymeye fötr alır.

Fötr şapka için yaşanan kazalar Fötr alması ile dışarıda fötr uçuşması bir olur. Şapkayı yakalayacağım diye herkese rezil olur, kimse ona yardım da etmez. O sırada tramvay altında kalmıştır. Fötr diye sayıkladığında şapkasını da onunla hastaneye götürmüşlerdir. Bir hafta göz kapalı hastanede yatıp ancak iyileşmiştir. Hastaneden çıkınca vapura biner. Fötr uçuşan diye mendille çenesinin altından bağlar. Vapur kalkması ile rüzgâr çıkar ve fötr mendille birlikte uçar. Herkes ona güler, o ise fötr peşinden kendimi suda bulur. Dudağında hala iz vardır. Vapurun demirine dudağı takılıp, yarılmıştır. İki ay sonra hastaneden çıkmış bu kez fötr bavula koymuştur. Vapura biner ve indiğinde otobüsle köy yoluna düşer. Şoför bavulunu yanına almasına izin vermez. Bu yüzden fötr alır, bavulu muavine verir. Fötr kafasındayken şoförün arabayı çok hızlı kullanmasından fötr pencereden uçar. Kendini pencereden atar da fötr alır ama iki ay memleket hastanesinde yatar.

Musa'nın yaşadığı hayal kırıklığı Hastaneden çıkınca artık köye ulaşır. Ama kahveye girer bakar ki herkesin başında bir fötr vardır. Şirin kadını bulur. Şirin kadın Güllü 'nün köyde fötr adeti çıkarttığını söyler. Kafasında fötr şapka görünce akşama Güllü 'ye gitme sırası sende mi diye alay eder. Güllü fötr diye yolunu gözlemiş, gelmeyince ondan umudu kesmiş, olanlar olmuştur. Arkasında bakmasan Musa köyü terk etmiştir.

Temalar

Hayal kırıklığı/Aşk Musa'nın yaşadığı aşk için yaptığı fedakarlıklar ve göze aldıkları başına türlü işler gelmesine sebep olur. İstanbul'daki tüm zamanını Güllü 'nün istediği gibi fötr şapka takabilmek için

para biriktirmekle harcar. Yıllar sonra şapkayı alabildiğinde ise kaybetmemek için kendi sağlığını, canını hiçe saymaktadır. Tüm zorluklara rağmen köye döndüğünde Güllü 'nün onu beklemekten vazgeçtiğini, fötr şapka için başkalı ile olabildiğini anlamıştır. Yaşadığı hayal kırıklığı bir daha köye dönmemesine sebep olacak kadar büyüktür. Musa'nın aşkının daha derin ve güçlü, Güllü 'nün duygularının ise daha yüzeysel olduğu anlaşılmaktadır.

MR. FİŞER GELİYOR

Öykü

Hasarlı soba boruları Kış gelmiş, hava soğumuş ama resmi dairede hala soba yanmıyordur. Müdür bunun sebebini sorar. Görevli sobaları elden geçirttiğini, boruların kullanılabilecek gibi olmadığını söyler. Müdür hemen yenilenmesi için yazı yazdırır. Durumu resmi dilde anlatır ev soba borularının temini için yazı yazar. Görevliye bu yazdırdığını daktilo ile hemen temize çekilip imzalaması için kendisine getirilmesini söyler. Görevli başka notların da bulunduğu müsvedde kağıdını daktilo ile yazı yazan kıza verir. Kız yazıları karıştırır. Soba borusu yazacağına su borusu yazmıştır. Ama kimse fark etmemiş, müdüre imzalatılıp ilgili birime gönderilmiştir.

Yanlış yazılan yazı yüzünden olanlar Daire müdürü o sabah masasının üzerindeki yazılara bakar. Daireye yeni atanmıştır. Onların biriminin su borularıyla da mı ilgilendiğini sorar. Memur levazımın uğraştığını söyler. Memur müdürden yazıyı alır. Kâğıdı müsvedde yapar. Temize çekmesi için kâtime verir. İlgili birime gönderilir. Levazım müdürlüğüne geldiğinde yazıdaki su borusu, su bürosu olmuştur. Levazım müdürü su bürosunun ne olduğunu anlayamaz. Görevli memuru sorar. O da fen işlerinde olması gerektiğini belirtir. Onlardan yazıyı fen işleri müdürlüğüne gönderirler. Fen işleri müdürlüğüne gelen yazıda fiş gelmesi münasebetiyle su bürölarının miri cihetine iki kişi tayin edildiği ve buna benzer unsurlar yazılıdır. Kış gelmesi münasebeti fiş gelmesi olmuş, soba boruları da su bürölari olmuştur. Fen işleri yazının içinden çıkamaz ve resmî belgeyi Sular İdaresi'ne iletir. Sular idaresi müdürü yazıyı okuyunca çok sevinir. Kaç senedir yabancı mütehassıs istediklerini, ancak gelebildiğini anlamıştır. Amerika'dan Mr. Fişer'ın geleceğini düşünmüştür. Belediyeye yazı yazar. Mr. Fişer'e destek için on kişilik kadro ister.

Soba boruları tekrar gündeme gelir Ertesi gün gazetelerin ikinci sayfasında kimsenin anlamadığı bir haber çıkar. Bu yıl su sıkıntısı çekilmeyeceğini, Amerika'dan Federal Su işleri mütehassısı Mr. Fişer'ın yeni planlarla su sıkıntılarını çözeceği yazılıdır. Belediyeye yazı gelir. Mr. Fişer'ın gelmesi sebebiyle yirmi kişilik kadro oluşturulacaktır. Kadro ve hazırlıkların tamamlanması belirtilir. Soba borularının tamirini isteyen müdürün masasına yazı gelir. Mr. Fişer'in gelme organizasyonu için karşılama programı hazırlanması istenir. Müdür aceleyle komite için yapılacak birkaç şey söyler. Sonra soba borularına ne olduğunu sorar. Yazdıklarını, cevap gelmediğini belirtir. Müdür onlarda hiçbir şeyin bir kerede olmadığını, bir daha yazmalarını söyler.

Temalar

Bürokratik karmaşa Resmi yazışmada yapılan bir kelime hatası sorgulanmadan, mekanik şekilde işletilmektedir. Hiç kimse hatayı fark etmeyince süreç farklı bir boyuta kadar ilerlemiştir. Öyküde bürokratik hatalar, bürokrasideki karmaşa ve hantallık eleştirilmektedir.

KABAKÇI MUAMMER'İ BİLEN VAR MI?

Öykü

Kabakçı Muammer'den gelen telefon Telefonda birisi yazarı arar. Bir haftadır kendisini aradığını, ancak ulaştığını, onunla konuşması gerektiğini söyler. Yazar sesinden kim olduğunu çıkaramaz. Adam yüz yüze konuşmak için yanına gelmek istediğini söyleyince çıkaramadığını belirtir. İsimin Muammer olduğunu söyleyerek hatırlaması için Kabakçı Muammer dediklerini belirtir. Okuldan arkadaşı olduğunu ekler. Yazar hatırlamış gibi yapmak zorunda hisseder ama aslında öyle birini anımsamaz. Hangi okuldan olduğunu da bilmez. Ayıp olacak gibi hisseder.

Yazar, Muammer'i hatırlamaz Sözleştikleri gibi Muammer, yazarın evine gelir. Neredeyse iki metre boyundadır. Yanağından şapur şupur yazarı oper. Yazar düşünür ama bir türlü adamı hala hatırlayamaz. Muammer kendisini tanıyıp tanımadığını sorgular. Yazar her seferinde tanıdığını

söyleyerek onu ikna etmeye çalışır. Muammer başına bir iş geldiğini yardıma ihtiyacı olduğunu söyler ve anlatmaya başlar.

Muammer'in hikayesi Hikayesini en baştan anlatır ama her seferinde onu tanıdığına emin olamaz ve sık sık durarak onu gerçekten tanıyıp tanımadığını sorgular ve yazarı eleştirir. Yazar onu hatırladığına ikna eder ve anlatmaya devam eder. Kimya Mühendisliği için Amerika'ya gitmiştir. Amerika'da bir kızla sevişmiş, evlenmiştir. Kızın babası orada bir otelin müdürüdür. Evlendikten iki ay sonra hastalanmıştır. Hatalığına tam teşhis koyulamamış, bir süre sonra beyin ameliyatı olmuştur. Ameliyattan sonra üniversiteye gidemeyince kayınpederi orada yüksek otelcilik okuluna gitmesini, eğitimini tamamlamasını, sonra karısını alıp Türkiye'ye gidip iş kurmasını, onlara para vereceğini söylemiştir.

Muammer'in stajı İki yıl mektupla okumuş, okulu bitirmiş, diplomayı almıştır. Kayınpederi pişsin diye müdürlük yaptığı otelde onu stajyer olarak almış, en alt kademedен başlatmıştır. Kapıcılık, garsonluk, müdür muavinliği yapmıştır. Ama her birimdekiler onun staja ihtiyacı olmadığını, Muammer'i göndermezlerse hepsinin istifa edeceğini söylemiş, bir sonraki birime yönlendirilmiştir. Muammer kendisini çekemedikleri için böyle davrandıklarını düşünüyordur. On beş günde stajını tamamlamadığını, gitmesini söylemişlerdir. Muammer bonservis ve sertifika talep edince ne istiyorsa vermişlerdir. Hatta para bile teklif etmişlerdir.

Yaşanan tartışma Kayınpederi memleketine git, otel yapılacak yeri bul, ardından karınla parayı ben sana gönderirim demiştir. Geleli dört yıl olmuştur. Mektuplarına cevap gelmiyordur. Ne karısı ne de para gelmiştir. Belgelerini gösterir. Birinci sınıf otelci olduğunu söyler ama kimse onu ciddiye almıyordur. Arkadaşı Rifat konuyu duyunca onun yardım edebileceğini söyleyip ona yönlendirmiştir. Yazar hangi Rifat diye sorar. Deve Rifat diye cevap verir. Tanıyamayınca, adam Galatasaray Lisesi'nde birlikte okuduklarını söyler. Yazar Galatasaray'da okumadığını söyleyince kıyametler kopar. Komşular olaya müdahale etmek zorunda kalır. Adam giderken neden tanıyor numarası yaptığının hesabını sorar. Zaten tanımadığını anladığını belirtir.

Temalar

Sosyal baskı Bir yanlış anlaşılma sonucu yazarın numarasına ulaşan Muammer yazarı arkadaşı olduğuna ikna ederek ona yaşadığı durumla ilgili yardımcı olmasını ister. Yazar Muammer'i ne telefonda ne yüz yüze konuşurken hatırlayamaz fakat hatırlıyor gibi yapmak zorunda hisseder. Burada yazarın yaşadığı sosyal baskının uyum sağlama çabasına sebep olduğu görülmektedir. Öykünün sonunda anlaşılır ki Muammer'de sosyal baskılar sebebiyle yazarı tanıyor gibi yapmış ve hatta kendisini hatırlamıyor diye onun üzerinde baskı uygulamıştır. Sosyal ve toplumsal baskılarla bireylerin sahte ilişkiler kurmak zorunda kaldıkları görülmektedir.

O KADAR DA DEĞİL

Öykü

Osman Bey'in iştahsızlığı Osman Bey ve ailesi masaya oturur. Karısına hiç iştahı olmadığını söyler. Karısı en azından çorba iç diyerek öneride bulunur. Osman Bey iki kepçe çorba içer. Bir daha ister. Bu sefer içine eklemek de doğrar. Sabah erkenden arkadaşları ile siyasi geziye çıkacaklar, halkın dertlerini dinleyecekler, halkla temasa geçeceklerdir. Üç veya dört gün süreceğini söyler.

Osman Bey'in yedikleri Masada kızı ve oğlu ara ara neden halkla sürekli temasa geçmek zorunda olduğunu, geçen yıllarda da gittiklerini söyler. Osman Bey yemek yerken kesin kesik cümlelerle bu duruma dair cümleler kurar. Sürekli iştahsız olduğundan, canının yemek istemediğinden şikâyet eder. Ama karısının her yemek önerisini sanki istemeye istemeye yiyormuş gibi kabule der. Turşu, birkaç tabak pilav, kereviz, karnabahar, tavuk patates yedikçe yer. Fakat bu kadar şey yemesine rağmen neden iştahı olmadığını, zorla yediğini söyler. Karısı da onu destekleyerek bir doktora görünmesini, iştah açıcı şurup almasını önerir. Üzerine tatlı yer. Kendini kötü hisseder. Karısı birkaç şey önerince aç karnına da o önerileri uygulamanın doğru olup olmadığını sorgular.

Osman Bey rahatız olur Sokaktan bozacı geçer, boza alırlar. Ondan da içer. Çok rahatsız olur. Açlıktan olduğunu düşünür. Karısı karbonat yapar. Geçirir ve rahatlar. Başka rahatlatıcı içecekler de içer. Üzerine kahve içer. Sık sık sabah erken yola çıkacaklarını, uyuyakalmaması gerektiğini, onu mutlaka erkenden uyandırmalarını söyler. Tüm yemek yeme olayları, geçirme sesleri arasında çocuklara halka temas etmenin önemine dair cümle kurmaya çalışır.

Osman Bey'in rüyası En son artık geç olduğunu yatması gerektiğini söyler. Karısı aç aç yattığı için başucuna bisküvi koymayı önerir. Adam kabule der ama bisküvi ile birlikte çikolata ve limonata da ister. Yatmadan onları da yer ve hemen uyuyakalır. Sabah eşi onu uyandırır. Arkadaşları ile buluşurlar. Gittikleri yerde ticaret yapanlar, köylüler, kasabalılar hepsine dertlerini sorup not almak isterler. Hepsi hallerinden çok memnun olduklarını, bir sorunları olmadığını söyler ve hiç şikâyetle bulunmazlar. Osman Bey her bölgede n ayrılırken o kadar da olmaz diyerek hiç dertleri olmadığını söylemelerine ve bu konuda ısrarcı olmalarına şaşırır. En sonunda her şeyin bir rüya olduğu anlaşılır. Karısı onu uyandırdığında saat ondur. Adam o kadar da değil diyerek uyanır. Karısı da nasıl o kadar da değil saat on der ve Osman Bey hemen yataktan fırlar. Geç kaldığı için söylenir, halkla temasa geçecektin diyerek telaşlanır.

Temalar

Çelişki/Tutarsızlık Sürekli iştahsızım diyen Osman Bey sofrada çeşit çeşit, tabaklarca yemek yer. Öyle ki çok yemekten geçirdiği hazımsızlık sorununu bile açlıktan yaşadığı mide sorunlarına yorar. Karısı da onu desteklemekte ve hatta aileden kimse durumun çelişkisini fark etmemektedir. Söyledikleri ile gerçek durum arasındaki zıtlık gerçeklerden kopuk ve tutarsız olduğunu göstermektedir. Bu durum halkla temas etme söylemlerinde de aynı kopukluğa işaret etmektedir. Osman Bey'in rüyasındaki derdimiz, şikâyetimiz yok söylemi ile Osman Bey'in iştahım yok söylemi arasında paralellik söz konusudur. İkisi de gerçeği yansıtmamaktadır.

İMZA ELÇİSİ

Öykü

Nazmi ile karşılaşma Bir yaşlı, biri orta yaşlı adam kaldırımdan yürüyordur. Birden lüks bir araba kenara yanaşır. İçinden göbeği kafasından önde, elma yanaklı, şık giyimli, zengin olduğu belli bir adam iner. Yaşlı adam onu tanır. Nazmi Bey diye seslenir ve epeydir görüşemediklerini söyler. Nazmi gideceği yöne doğru hızla yürürken adam onun peşinden yürüyordur. Nazmi, adamı geçiştiren cümleler kuruyordur. Tokalaşması bile silkeleme gibi olmuştur. Yaşlı adam neler yaptığını sorunca uzun süredir yurt dışında olduğunu, Fırtıfakasyon Kongresi'nde delege olduğunu, yeni döndüğünü, yarın başka bir ülkeye gidip Zirzatinasyon Kongresi'nde temsil edeceğini söyler. Delege olarak seçilmiştir. Bu tür kısa bir konuşmadan sonra vedalaşırlar ve Nazmi lüks bir otele girer.

Bozuk yollar için başvuru Yaşlı adamın yanındaki kişi sorar. Onun kim olduğunu merak eder. Yaşlı kişi ise şaşkındır. Bir süre sonra anlatmaya başlar. Eskiden aynı mahallede oturuyorlardı. İlk olarak mahallenin eski bekçisinin yaptığı kulübenin bir odasında yaşamaya başlamıştır. Bir gün kapısını çalmış, mahalledeki bozuk yolların tamirâtı için imza topladığını, belediyeye ileteceğini söylemiştir. Herkesten imza almıştır. Belediye yolu yapmayınca başka hafta tekrar kapı kapı dolaşip yine imza toplamış, bu kez şikâyet mektubu yazmış gazeteye yollamıştır. Mahalle sakinleri adına yolladığı mektup Nazmi'nin ismi ile beraber gazetede yayınlanmıştır. En son bakanlığa da dilekçe yollayınca yolları gerçekten yapılmıştır.

Nazmi'deki değişim O günden sonra Nazmi mahallenin her sorunu için kapı kapı gezip imza topluyor, belediyeye, bakanlığa neresi gerekiyorsa peşini bırakmadan müracaat ediyor, işleri hallediyordur. Artık ona Nazmi Efendi, sonra Nazmi Bey demeye başlamışlardır. Lakabı imzacı Nazmi olmuştur. Bir süre sonra kapı kapı gezmeyi bırakır. Herkes mahallenin gaz, çöp işleri için onun kapısına gidip sorar, ricada bulunur olmuştur. O da önüne geleni azarlıyor, her istediğini yapıyordur. Sürekli Ankara'dan çağırılıyordur. O semtin işlerine o bakar olmuştur. Belediyeler, valilikler, resmi daireler onu tanıyordur. Vilayette toplanılara gidiyordur.

Nazmi mahalleden uzaklaşır Nazmi sonra ortadan kaybolmuştur. Avrupa'da uluslararası halk eğitimi konferansına katıldığını duymuşlardır. Bir arana Amerika'ya bir şey için onları temsil etmeye gittiğini duymuşlardır. Aradan zaman geçince izini kaybetmişlerdir. Sadece gazetelerde haberlerini görüyorlardı. Mahalleli adına imza ata ata memleket adına imza atmaya başladığını, kendini nasıl yetiştirdiğini söyleyerek takdir eder.

Temalar

Değişim/Güç ve Statü Mahallenin sorunları için sürekli imza toplayan ve sorunları çözmek için çabalayan Nazmi'nin resmi makamlarda tanındıkları arttıkça, otorite ile yakınlaştıkça değiştiği görülmektedir. Değişimle beraber halktan uzaklaşmakta, artık insanların onun peşinden koştuğu,

mahalleliyi azarladığı birine dönüşmektedir. Uluslararası alanda temsil gücünü elde ettikçe statüsünü güç ve çıkar için kullanmaya başladığı ve halktan koptuğu görülmektedir. Temsil gücü arttıkça temsil edilenlerle olan bağ ve iletişim zayıflamaktadır. Güç ve statü bireyleri değiştirmektedir.

HELAL OLSUN

Öykü

Petir Canavarı Zengo hakkında Zengo yakalanmıştır. Elleri zincirlidir. Etrafında bir sürü jandarma vardır. Halk etrafını sarmıştır. Herkes onu görmeye çalışıyordur. Kalabalığı yar a yara ilerliyorlardır. Kimileri Zengo'ya tükürüyor, kimileri hakaret ediyor, kimileri taş atıyordur. Zengo iki metre boyunca, iri yarı bir adamdır. Gözlerinin birisi adeta tepeye çıkmış, diğeri aşağıda kalmıştır. Elleri kocamandır. Yüzü adeta katır yüzü gibidir. Birçok hayvana benziyor ama insana benzemiyordur. Annesinin bir ayıdan hamile kaldığı dedikodusu bile yapıliyordur.

Zengo'ya duyulan nefret Aslında O bölgenin en zengini. Hiç seveni yoktur. Eşkıyaların düşmanı, nefret edeni çok olsa da bir tane iyiliği olan bir kişi mutlaka olmuştur. Hiç kimse sevmese ailesinden birisi seviyordur. Ama Zengo'nun iyilik yaptığı kimse yoktur. Ailesinden kimse onu sevmiyordur. Sanki insanları sadece öldürmek için öldürüyordur. Yakalandığında cebinden üç beş kuruş çıkmıştır. Her öldürdüğü kişinin paralarını alsa bir dolu altını olması gerekiyordur.

Zengo'nun evliliği Yıllar önce Zengo bölgenin en zengini olarak evlenmeye karar vermiştir. Çok güzel bir kızı babasından istemiş, sürü ve para karşılığı almıştır. Evlilik günü kız Zengo'yu gerdek gecesi ilk kez gördüğünde çığlık atmaya başlamış, duvara doğru sırtını verip büzülmüştür. Parmaklarının arasından Zengo'ya bakıp çığlıyı basıyordur. Zengo ona karşı gülümsemek istiyor ama nasıl gülüneceğini bilmiyordur. Kollarını açarak ona doğru yürümüş, sakın ol, benden korkma, bağırma ayıp olacak, istemezsen yarın geri dönersin demek istemiştir. Ama o kıza yaklaştıkça kız olduğu yere yığılıp kalmıştır.

Zengo'nun ilk cinayetleri Zengo kızı kolları arasına almış, okşaya okşaya boşmuş, tüm gece koynuna alarak sarılıp uyumuştur. Sabah da gidip kızın babasını lime lime ederek kesmiş, her bir parçasını köyün bir yerine atmıştır. Zengo daha sonra kendi kardeşlerini vahşice öldürür. Kimini yakar, kimini baltayla parçalar. O günden sonra Zengo'nun cinayetleri ardı ardına gelir. Önce kendi hısımlarını çocuk, kadın, genç, yaşlı, kadın ve erkek demeden öldürür. Öldürmekle hırsını alamadıklarının cesedini yakar. Dağda yaşamaya başlar. Çok sıkıştığında sınırdan kaçır. Bir gün yakalandığında hapishane duvarını delerek kaçmıştır.

Zengo'nun avukatı Bu yakalanmasında Zengo avukat tutmak ister. Hiç parası yoktur. Neyi var neyi yok satar. Bu sefer de onu savunacak avukat bulamaz. Kimse onun avukatı olmayı kabul etmek istemez. Hem canı olduğu için hem de idamdan kurtulamayacağı belli birinin kızıp onları da öldürmesinden korktukları için. Sonunda bir avukat, Zengo'yu savunmayı kabul eder. Zengo ona bir sürü para verir.

Zengo duygulanır Avukat Zengo'nun akıl sağlığının yerinde olmadığını söyler ama kurul aklı dengesinin yerinde olduğuna dair rapor vermiştir. Avukat mahkeme de bir saat boyunca Zengo'nun masum olduğuna dair etkileyici bir konuşma yapar. Sanıktan aldığı parayı hak etmek için yapabileceği en güzel şekilde konuşur. Onu idamdan kurtaramayacağını bilir ama elinden geleni yapar. Kimse bu konuşmadan etkilenmez. Sadece Zengo'nun gözleri yaşarır. Avukatına bakarken gülümsemeye çalışıyordur. Karar bir ay ertelenir.

Zengo idam edilir Zengo salondan çıkınca avukatın elini öper. Bütün hayatında kendisine iyi diyen tek kişi avukatıdır. Avukata biraz daha para gönderir. İdamı onaylanır. Ama Zengo avukatını övmeye ve para yollamaya devam eder. İdama götürülürken hala helal olsun böyle avukata diyor gülümsüyordur. En sonunda idam edilir. Bütün parasını avukatına bırakmıştır.

Temalar

Ötekileştirme/Sevgisizlik ve Şiddet Zengo'nun korkunç görünüşü onun hiç sevilmemesine, dışlanmasına sebep olmuştur. Bu durum öyküde ayrıntılı olaylarla verilmese bile annesinin ayıdan hamile kaldığının söylenmesi, hayvana benzetilmesi, Zengo'nun daha önce hiç gülmediği için gülmeyi öğrenmemiş olması okuyucunun bu sonuca ulaşmasına neden olmaktadır. Bu durum Zengo'nun bir canavara dönüşmesin, sebep aramaksızın sürekli öldüren bir katil olmasına neden olmuştur.

Sevgisizliğin, yalnızlığın için avukatın sadece görevi olduğu için söyledikleri Zengo'yu etkilemiş, ilk kez yaşadığı bu duruma tutunarak avukatla bağ kurmuştur. Toplumun ötekileştirdiği bireylerin şiddete yönelmesi bu durumun sebeplerinden biridir. En kötü insanlar bile bağ kurmaya, sevgi görmeye ihtiyaç duymaktadır.

İTİRAF

Öykü

Gazetede ki haber Gazete üç kişinin ayrı ayrı fotoğrafları çıkmıştır. Birisinin hırsız olduğu, birisinin parasını çaldığı, birisinin de parasını çaldırmadığı halde parasının çalındığını söylediği haberleri yazılıdır. Bu üç kişinin fotoğrafları ayrı ayrı yerlerde basılmıştır. Haberleri okuyanlar bu üç kişinin birbiri ile bağlantılı olduğunu bilemeyecek, olaylar arasında bağlantı kuramayacaktır.

Cemal, Hakkı ve Musa hakkında Üç kişiden birisi Cemal'dir. Elli dokuz yaşındadır. Ondan epey küçük, genç, çirkin, cadaloz bir karısı vardır. Kadın sürekli Cemal ile kavga ediyordur. Cemal ise yumuşak ve iyi huyludur. Karısına karşılık vermiyor, sürekli ondan ayak yiyordur. Komşular onun ağlamasını, üzüntüsünü sürekli duyuyorlardır. Cemal'in çeşitli yerlerde evleri ve dükkanları vardır. Onların kiralari ile geçiniyorlardır. Diğer Mengene Hakkı'dır. Çok ünlü ve işinde usta bir yankesicidir. Cüzdanını çalacağı kişiyi gözüne kestirince asla bırakmıyor, mutlaka işini hallediyordur. Onu mengene gibi sıkıştırıp elinden kurtulmasına izin vermediği için bu lakabı almıştır. Diğer kişi ise Musa'dır. İstanbul'a bir yıl önce gelmiştir. Odacılık yapıyor, geçinemiyordur. Evlidir ve iki çocuğu vardır. Geçim sıkıntısı çekiyordur.

Cemal'in yalanı O gün Cemal'i karısı yine bağıarak evden yollamıştır. 150 lira kirayı almasını, kayışı kopan dikiş makinesine hemen kayış alıp gelmesini, geç kalmamasını söylemiştir. Aldığı bütün kiralari karısına olduğu gibi veriyordur. Cemal kirayı almış, neredeyse tüm İstanbul'u dolaşmış ama kayışı bulamamıştır. Akşam olduğunda yol parası ödemekten cebinde yirmi beş lira kalmıştır. Kayışı da bulamadığı için karısının ona inanmayacağını, onu döveceğini düşünüyordur. İntihar etmek bile aklında geçmiştir. Sıkışık tramvayda giderken aklına bir fikir gelir. Birden param çalındı diye bağıır ve olaylar gelişir.

Yapılan suçlamalar Hakkı'da tramvaydadır. Ama o gün kimsenin cüzdanını çalmamıştır ve çalmayı düşünmemiştir. Önceki sefer yaptığı hırsızlıktan epey parası vardır. Bu olay olunca panikle o da olaya girişir ve Cemal'i onaylar. Parayı çalanı gördüğünü söyler ve hemen arkalarında duran Musa'yı gösterir. Musa, o gün bir hemşerisinden para çalmıştır. Borç istemeye yanına gitmiş, odasında olmadığını görünce ceketinin cebinden yüz lira çalıp kimse görmeden odadan ayrılmıştır.

İfadeler alınır Üç adam karakola gider. Cemal Bey 150 lirasını çaldırıştır. Musa yankesici, Hakkı tanık olarak alınmıştır. Komiser onları dinler ama mesaisi bitince muavine bu işi halletmesini söyler. Muavin hepsini sıra ile bir odaya alır. Çivili coplardan birini de yanına alır. İçeriden sorgu sesleri ve sonra tek kelimelik of, vay, ay, değil gibi kısa sesler duyulur ve en son ses kesilir. İniltiler, bağırtılar en sonunda kesiliyordur. Hepsine aynı şekilde durumlar olur.

İfadelerdeki karışıklık Gazeteciler çağırılır. Üç adamın da fotoğrafı çekilir. Bir komiser üçünün de daktilo ile yazılı ve imzalı ifadelerini okur. Bu ifadelerdeki itiraflara göre Mengene Hakkı tramvayda 150 lirasını çaldırış, polis hemen hırsızı yakalamıştır. Hırsız Cemal'dir. Suçunu itiraf etmiştir. Musa ise geçim sıkıntısı çekmektedir. Bir yere para götürmesi için 150 lira verilmiştir. 50 lirasını harcamış, ortaya çıkmasını diye de paramı çaldılar yalanını söylemiştir. Cebinden çıkan yüz lira da bunun kanıtıdır.

Temalar

Otorite ve Yozlaşma/Adalet Muavinin çivili copla ifade alması, odadan duyulan inlemeler ve bağıışmalar, yazılı ve imzalı ifadelerdeki karışıklık polisin bireyler üzerindeki baskısını göstermektedir. Otorite adaleti sağlamak, gerçeklere ulaşmak yerine baskı ve şiddet ile olayı hemen kapatmak, işini bitirmek istemektedir. Yazar, bireylerin otorite karşısındaki çaresizliğine, sistemdeki yozlaşmaya dikkat çekmektedir.

EMİR KULUYUZ

Öykü

Uyuyan jandarmalar Tren Haydarpaşa'ya yanaşmıştır. Herkes trenden iner. Tren boşalınca üç kadın temizlemek için trene biner. Bir kompartımandan horlama sesi duyulur. Baktıklarında üç jandarmanın horlayarak uyuduğunu görürler. Fakat kafaları, kolları hep bir yerlerden sarkıyordu. Duruşları düzgün değildir. Onları uyandırmaya çalışsalar da uyanmazlar. Öyle bir horluyorlardı ki çok gürültü çıkıyordu. Kadınlar görevli memuru çağırır. Memur da onları uyandıramaz. Başından kova ile su dökerler ama değişen bir şey olmaz. İnzibat çağırılır. O da uyandıramayınca jandarmaları trenden indirip karakola götürürler. Tüfekler karakola teslim edilir, jandarmalar hastaneye götürülür.

Jandarmaların uyanışları Doktor muayene eder. Ateşleri yoktur, kalp atışları normaldir. Ama bir türlü uyanmıyorlardır. Kıyafetleri çıkarılır. Hastane kıyafetleri giydirilir. Ertesi sabah horultular yavaş yavaş azalmaya başlar ama hala uyanmazlar. En sonunda akşama doğru içlerinden önce en kisası, sonra diğerleri şaşkınlık ve panik halinde uyanırlar. Nerede olduklarını bir türlü anlayamazlar. Panik halde kıyafetlerini, tüfeklerini, mahkumları ararlar. Koridorda koşuştururlar. Onları zor durdurup yatağa oturturlar.

İki mahkûmla tren yolculuğu İki mahkûmu götürüyorlardır. Azılı iki mahkumdur ve kaçabilecekleri söylenip, dikkatli olmaları konusunda uyarılmışlardır. Kompartımana kimse sokmamışlardır. Yolculuğun başında mahkûmlar kaçmasın diye hiçbir şeye izin vermemişler, dikkat etmişlerdir. Mahkûm konuşsa, şarkı söylese, su ve yemek istese, tuvalet ihtiyacı gelse, uyumaya kalksa hiçbirine izin vermemiş, emir böyle diyerek emri uygulamak zorunda olduklarını söylemişlerdir. Onları dalgınlığa getirip kaçmalarından korkmuşlardır.

Esrarın etkileri Tren epey ilerledikten sonra mahkûmlar aralarında esrar hakkında konuşmaya başlamışlardır. Ne kadar esrar içebildiklerini konuşurken erkek adamın esrar içeceğinden bahsedip en çok kim içebiliyor onun yarışına girmişlerdir. Lafa jandarmalar da dahil olmuş, konu erkeklik olunca çok esrar içiyorlar gibi konuşmuşlardır. Mahkûmlardan biri cebindeki esrarı içmeyi ve kim daha çok içiyor, kim erkek gibi davranıyor göstermeyi teklif etmiştir. Jandarmalar ne olduğunu anlamadan kendilerini esrar içerken bulmuşlardır. Esrar içtikçe türkü söylemeye, dikkatleri dağılmaya başlamıştır. Mahkûmlar bir istasyonda iniyor onlara su getiriyor, başka istasyonda yemek getiriyor, başka istasyonda tuvalete gidiyordur. Artık iyice kafaları etkilenmeye başlamıştır. İki mahkûmu önce üç, sonra dört, sonra altı görmeye başlamışlardır. En sonunda mahkûmlar kamıştır.

Temalar

Rekabet/Aldanma Jandarmalar otorite konumundayken güçlerini ve otoritelerini yitirip gülünç duruma düşmektedirler. Bu durum zaafların kişileri nasıl etkileyebileceğini göstermektedir. Erkeklik ile ilgili algılar jandarmaların kolayca kandırılmasına sebep olmaktadır. Başlangıçta oldukça dikkatli olan ve kontrollü olan jandarmalar erkeklik üzerinden yapılan kışkırtma ile rekabete girmektedir. Bu da onların hatalar yapmasına neden olmaktadır.

AĞZIYLA KUŞ TUTAN ADAM

Öykü

Ağzı ile kuş tutan adam Tramvay tıklım tıklım doludur. Zar zor birinin yardımı ile biner. Önce tramvay sessizdir. Sonra tek tük konuşmalar başlar. Daha sonra sürekli konuşan bir adam ortaya çıkar. Ona “Ağzıyla kuş tutan adam ismini takar. Herkes onu dinliyor, arada anlamadıkları bir şey olduğunda sorular soruyorlardır. Adamın kravatsız gömleğini eşi, kızı dikmiş gibidir. Ne çok eskidir ne de yeni. Onu bir odacıya benzetir. Sanki yıllardır bir sürü önemli kişinin odacılığını yapmış gibidir. Her gün her gazeteyi baştan sonra okuduğunu hayal eder. Gazeteleri kendisinin almadığını, çalıştığı yere gelen gazeteleri okuduğunu düşünür. Okul yüzü gördüğünü sanmıyordur.

Adamın anlattıkları Ağzıyla kuş tutan adamın ne zaman konuşmaya başladığını fark edememiştir. O an Marilyn Monroe hakkında konuşuyordu. Roman yazarı ile evlendiğini, yazarın kitaplarını okuyanların ağladığını, sonra zenci işi yüzünden adamın mahkemelik olduğunu anlatır. Bu konudan zencilerin hakkında olaylar anlatmaya başlar. Olaylar arasında hep bir bağlantı kurar ve herkes soru sordukça konular başka yerlere gider. Amerikan para birimi dolardan, Fransız para birimine değinir. Fransa'daki ahlaki ve anayasal durumlardan bahseder. Adam her konu hakkında uzun uzun konuşur. Herkes ilgi ile dinler. En son atomun bulunması, Almanların değil Amerikalıların kullanması, Japonya ve Kore'den bahseder.

Adam durağı kaçıır Adam “Ağız ile kuş tutan adam” konuşurken onu dinlemekten ineceğı durağı kaçıır. Son durakta hepsi birlikte tramvaydan iner. Adam gideceğı yöne tekrar biner. Okumanın ne yararlı iş olduğunu düşünür.

Temalar

Algı Tramvaydaki adam her konu hakkında bilgi sahibidir. Bu bilgilerin dağınık olduğu, konudan konuya sürekli hızlı geçişler yaptığı, derinlemesine bilgiler olmadığı görülür. Ama kalabalık onu hayranlıkla dinler. Çok konuşulan kişinin bilgili sayıldığı görülmektedir.

TİTİZ KADIN HASN’ANIM

Öykü

Hatırlanamayan eski eş Ziya, arkadaşına gitmiştir. Oradaki herkesi tanıyordu, sadece bir iki kişiyi tanı mıyordu. İçlerinden birisi de kırk beş yaşlarında olmasına rağmen oldukça alımlı, güzel bir kadındır. Kendine iyi bakmış olduğunu, gençlere taş çıkaracağını düşünür. Kadınla tanışmak istediğinde ise kadın giderek artan bir gülme ile kahkahalar atar. Ziya olanlara anlam veremez. Bu durum etraftakilerinde dikkatini çeker, herkes dikkatini onlara verir. Sonra kadın onunla tanıştıklarını söyleyerek kendini hatırlatır. Adı Hasene olan ama herkesin Hasna dediğı bu kadınla bir zamanlar evlenmiştir. Ziya birden hatırlar ve şaşkınlık geçirir.

Ziya ve Hasna’nın evlenmesi Ziya altı kez evlenmiştir. Hasna da bu kadınlardan biridir. Geçmişte yaptığı evliliklerden biridir, unutmayı tercih etmiştir. Hasna ile evleneceğı zaman daha önce birkaç evlilik yapmıştır. Önceki karısı çok pasaklı, dağınıktır. Ziya bundan bıkmıştır. Arkadaşları Hafsa’yı çok titiz, temiz bir kadın diyerek önermişlerdir. Hafsa’nın da üçüncü evliliğı olacaktır. Evinin de kendisinin olduğunu söylemişlerdir. Evlenince onun evinde yaşayacaklardır.

Hasna’nın titizliğı Evlendikleri gün evin kapısından girerken sorunlar başlamıştır. Hafsa hastalık derecesinde titizdir. Ziya’yı eve sokmamış, kapının önünde don atlet kalacak şekilde üstünü çıkarttırmıştır. Hemen banyoya girmesini istemiştir. Daha sabah hamamda yıkandığını söyleyince kıyameti koparmıştır. Çarşının pis hamamında yıkandığı için kırk su dökünmesi gerektiğini söylemiştir. Onu zorla banyoya sokmuş, nasıl yıkanması gerektiğini anlatmıştır. Ayrıca evinde onun olmadığı ortaya çıkmıştır. Kirayı Ziya ödemeye başlamıştır.

Temizlik yüzünden yaşananlar Bu durum böyle devam etmiştir. İlerleyen günlerde artık onun banyo yapmasına güvenmiyor, banyodan çıkınca onu geri sokup kaynar sularla Ziya’yı tekrar yıkıyordu. Derisi yüzölüne kadar işlemekten geçiriyordu. İçtikleri su bile ilaçlıdır. Suyu yıkayamadığı için kaynatıyor ve ilaçlıyordur. Sebzeleri ilaçlıyor ve haşlıyordur. Her şey kılıflıdır. Kapı kollar, koltuklar, kanepeler, işkembeler kılıf kaplıdır. Onunla öpüşemiyordu bile. Bir elinde kolonya ile dolaşıyordu. Ziya’nın en büyük zevki Pazar sabahları pijama ile kahvaltı yapıp, gazete okumak, koltukta tembellik yapmaktır. Ama pijama da onun uyku kılıfı olduğundan asla yatak dışında giymesine izin vermiyordu. Yatağı kir taşıyacağını söylüyordu.

Gece çıkan kavg a Bir gün arkadaşları ile eğlenmeye çıkmıştır. Gece dönünce alışılmadık şekilde Hafsa’nın uyuduğunu görmüştür. Ama o kadar alışmıştır ki banyo yapmadan yatmak istememiştir. Ilık bir duş almış, keyfini çıkarmıştır. Banyodan bornozla salona geçip sarhoş kafa ile sigara keyfi yapmak istemiştir. O an Hafsa içeri girip büyük bir gürültü ile bağırmıştır. Etrafı ıslattığı, bornozla koltuğı oturduğu için kızmıştır. Ziya ne söylerse söylesin gecenin o saatinde bağırmasına engel olamamıştır. Ziya, Hafsa’nın çığlıkları arasında sarhoş da olduğundan sinir krizine girmiştir. Bir anda bağırp her yeri dağıtmaya, misafir için kilitli odanın kapısını kırıp içeri girmeye ve her yeri dağıtmaya başlamıştır. Eşyaların insanlar için olduğunu söylüyordu. Vazoları yere fırlatmış, sigara içip küllerini yere atmıştır. Ayakkabılarla dolaşmıştır. Hafsa inilti ile iniliyor, elinden korkudan bir şey gelmiyordu. Ziya o gün evi terk etmiş bir daha da dönmemiştir.

Ziya’nın tedirginliğı Ziya eski günleri hatırlar ve Hafsa’dan uzaklaşır. Bakışları sanki onu tekrar yıkamak istiyor gibidir. Az sonra arkadaşının evinden ayrılır. İşkenceli evlilik günleri gözünde canlanınca korkmuştur.

Temalar

İlişkiler ve Denge Aşırı titiz olan Hasna Hanım'ın evlilikleri yürümemektedir. Ziya, pasaklı ve dağınık diye şikâyet ettiği hanımından sonra temiz diye Hasna ile evlenmiş ama her türlü aşırılığın problem olduğunu görmüştür. Hasna aşırı titizdir. Takıntı seviyesinde olacak davranışların ilişkileri bozduğu, sevgi ve huzuru olumsuz etkilediği görülmektedir.

SAĞCI MISIN, SOLCU MUSUN?

Öykü

Hastane odasındaki delikanlı Hastane odasında üç tane yatak vardır. Birisi boştur. Birisinde sesinden delikanlı olduğu anlaşılan, her yeri sargı bezleri ile sarılı biri yatıyordu. Yüzünde sadece tek gözü ve ağzı sargılı değildir. Elleri ve kolları da sarılıdır. İlerleyen saatlerde diğer yatağa da orta yaşta bir hasta gelmiştir. Delikanlı yeni gelen hasta ile selamlaşır, okuma yazma biliyor mu diye sorar. Adam biraz bildiğini söyleyince çok sevinir. Okuma yazma bilen biri gelsin diye çok dua etmiştir. Ona mektup yazdıracaktı.

Adama mektup yazdırır Orta yaşlı adam yardım edeceğini söyler. Delikanlı askerde cebinde parası olan rahat ediyor diye askere gitmeden önce İstanbul'a çalışmaya gelmiştir. Mektup için kâğıt hazırlamıştır. Mektubun giriş kısmını çok güzel şekilde söyler ve adam da yazar. Adam bu kadar güzel giriş yazdırdığı için onu tebrik eder. Köy kahvesine gelen mektupları dinleye dinleye giriş ve kapanış kısımlarını iyi ezberlemiştir. Onlar aklındadır ama zor olanın devamı olduğunu söyler. Çünkü her mektubun orta kısmı farklıdır. O kısmı kendisi bulup yazdırmalıdır.

Kalabalıkta başına gelenler En sonunda adamdan bir yardım daha ister. Başından geçenleri ona anlatacak, o da uygun şekilde mektuba yazacaktır. İstanbul'a çalışmaya gelip, ona verilen adresi aramıştır. Köylülerinin olduğu kahveyi ararken birden kalabalığın arasında kalmış, kalabalığı yaramamış, onlarla sürüklenmiştir. Kalabalığın biriktiği yerde birisi konuşma yapıyor, diğerleri de yaşa diye alkışlıyordur. Birden herkes kaçmaya başlamıştır kim kaçıyor kim kovalıyor anlamasa da mecbur onlarla birlikte kaçmıştır. Fakat günlerdir aç ve yorgun olduğundan onlar gibi koşamıyordur. Ya biri itmiş ya da tökezleyip düşmüştür. Hatırlamıyordur. Düştüğü yerde koşanların üstünden geçmesi ile perişan olmuştur.

Sağcı, solcu kavgası Az sonra eli sopalı azılı bir gurubu görmüştür. Diğerlerinin neden kaçtığını anlamıştır. Fakat onlara yakalanmıştır. Ona sağcı mı, solcu mu olduğunu sormuşlardır. Ne demek olduğunu bilmiyordur. Solcu olduğunu söyleyip kurtulmak isteyince yanlış cevap olduğunu anlamıştır. Çünkü onu öldüresiye dövmüşlerdir. En sonunda ölmüş numarası yapınca onu bırakmışlardır. Bitik vaziyette giderken bu sefer başka guruba yakalanmıştır. Onlarda sağcı mısın solcu musun diye sormuşlardır. Solcuyum deyince dayak yediği için sağcı olduğunu söylemiştir. Bu sefer onlarda onu kovalamaya başlamıştır. Ama bu gurubun diğerleri kadar insafsız olmadığını, en azından kaçınca peşinden gelmediklerini anlatır.

Dayak yüzünden hastanelik olur Sürekli sağcı mısın, solcu musun diye soruyorlar, dayak atıyorlardır. En sonunda kendini karakola atmıştır. Karakola girince kurtuldum diye sevinirken bu sefer polisler onu sorgulamıştır. Sağcı mı, solcu mu olduğunu öğrenmeye çalışmışlardır. Polisler neydenise onlarla aynı tarafta olduğunu söylese de inanmamışlardır. Birisi Nazım Hikmet nasıl bir adamdır diye sorup onu test etmiştir. Solcular bu soruya hep doğru cevap veriyor diye amirine söylemiştir. Delikanlı içinden doğru cevabı vermek için Allah'a dua etmiştir. Nazım Hikmet'i tanıımıyordur ama bir devlet büyüğüdür ve tanı mıyorum kızarlar diye onu öven cevaplar vermiştir. Polisler bu cevap üzerine ona dayak atmıştır. Uyandığında kendini hastanede bulmuştur. Kırılmadık yeri kalmamıştır. Mektubun sonunda ona para ve kıyafet göndermelerini ve İstanbul'dan kurtarmalarını ister.

Temalar

Çatışma/Şiddet Köyden para kazanmak için İstanbul'a gelen delikanlının sağcı ve solcu kavgalarının arasında kalması konu edilmiştir. Konu ile ilgisi olmamasına rağmen sürekli dayak yemiş, mağdur olmuştur. Siyasi kavgaların toplum içinde neden olduğu çatışmalar eleştirilmektedir. Bu çatışmaların sebep olduğu şiddet masum insanları etkilemekte, bireylerin yaşamını zorlaştırmaktadır.

Göç Askerde parasız kalmamak için İstanbul'a gelip pazara kazanmak isteyen genç çatışmaların arasında kalarak mağduriyet yaşamaktadır. Hiç bilmediği bir şehirde, bilmediği konularda toplumsal çatışmaların kurbanı olmaktadır. Köy yaşamının zorluklar, bireylerin kırsal bölgelerde yaşadığı ekonomik sıkıntılar bireylerin şehirlere göç etmelerine neden olmaktadır.

MANİLA MİLANO

Öykü

Yanlış anımsanan isimler meselesi Yazar insanlara alakasız isimler taktığını söyler. Örneğin ismi Selim olan birine Süleyman ismini daha çok yakıştırıp sürekli Süleyman diyor, karşısındaki kişi ne kadar Selim olduğunu belirtse veya hatırlatsa da Süleyman demeye devam ediyordu. Aklından Selim geçse de Süleyman dediğini fark etmiyordu bile. Kendisinin de başına benzer durumlar geliyordu. Adı Hasan'dır ama birçok kişi ona Muzaffer diyordu. Bu duruma çok bozuluyordu. İsmi yanlış hatırlanması ona kendini önemsiz hissettiriyordu.

Havaalanında yaşananlar Selim'e Süleyman demek gibi yaptığı yanlışın en kötüsü yurt dışında başına gelmiştir. İstanbul'a çok uzak olan Manila'ya seyahat etmeye karar vermiştir. Fakat direkt uçuş yoktur. Önce Hong-Kong'a gidip oradan başka bir uçakla Manila'ya gidebilecektir. Hong-Kong'a gider. Bir gün otelde kalması gerekiyordu. Ertesi sabah erkenden otelden ayrılır ve havaalanına gider. Görevli ile konuşurken Manila'ya gideceğini söylerken yanlışlıkla Milano der. Görevli kadın bir yanlışlık olduğunu, Milano'ya gitmek için oraya gelmesine gerek olmadığını, Hong-Kong'dan Milano'ya uçuş olmadığını söyler. Hasan Bey inatlaşır. Hostes kız Milano dese de o Manila olarak algılıyor ve hala hatasını anlamıyor, inatlaşıyor, kadın yanlışlık yapıyor diye onunla alay ediyordu. Konuşma sırasında herkes etraflarını sarar ve bir süre sonra gülüşürler. Hasan Bey hostes kıza güldüklerini zanneder. Bir süre sonra hostes biletini kontrol etmek ister ve Manila yazdığını görür ve durumu açıklar. Hasan Bey o an hata yaptığını anlar ama bozuntuya vermek istemez. Rezil olmuştur ve çok utanır.

Şölenle yaptığı hata Ağız o kadar çok Milano demeye alışmıştır ki gittiği yerde de bu hataya devam eder. Yazar arkadaşları onu orada ağırlar. Yaşadığı şehri övmek isterken yine Manila yerine Milano der ve arkadaşı Milano'ya hiç gitmediğini söyledikçe ısrarla onun alay ettiğini zanneder. En büyük rezillik ise Belediye Başkanı'nın verdiği şölenle yaşamıştır. Orada da konuşma yaparken Manila yerine Milano demiş, her seferinde konuşmasında bu hatayı yapınca dinleyiciler yüksek kahkahalarla gülmüştür. Yaptığı hatayı fark edince Filipinler'in Milano'su da Manila diyerek durumu çevirmeye çalışsa da olmamıştır. Ertesi gün gazeteler bu konudaki hatası ile alay eden başlıklar atmışlardır. Yazar Filipin'de onu ağırlayan ve onunla ilgilenen dostlarının alınmamasını ister. Hepsine teşekkür mektubu yollamıştır ama Manila yerine adres kısmına Filipin/Milano yazdığı için yazdığı mektuplar geri gelmiştir.

Temalar

İletişim İletişim hataları ve alışkanlıkların bireyleri gülünç duruma düşürebileceği, aksilikler yaşanmasına neden olabileceği vurgulanmaktadır. Yazarın isimleri sürekli yanlış söylemesi, yanlış söylediğini de bir türlü algılayamaması sosyal hayatında olumsuzluklara neden olur. Bu tür dil ve dikkat hataları itibarını da etkilemektedir.

HİÇBİŞEY KALMAMIŞ

Öykü

Adamın özellikleri Adamın büyük handa alt katı ticarethane, üst katında yazıhanesi vardır. Uygarlığın gerektirdiği şeyleri kendince yerine getiriyordu. Yalnızca şişman olduğu için alafranga tuvalete alışamamıştır. Bir de sürekli bağdaş kurup oturduğundan pantolonu sürekli buruşuyordu. Uygarlığın ütü buluşunu bu yüzden sevmiyordu. Sosyetedeki kadınlara hanfendi demeyi öğrenmiş, hazır düğümlü boyunbağı alıp takmaya alışmıştır. Bu dünyanın işlerini yoluna koyduğu gibi diğer dünyaya da kendini hazırlıyordu. İslam'ın beş şartını kendince yerine getirmiştir. Geçen yıl hacca gitmiştir. Arada bir Cuma namazlarına gidiyor, bayram namazlarını da kaçırmıyordu. Yanında çalıştırdıklarına verdiği maaşı zekât, devlete verdiği vergiyi fitre, düşürüp kaybettiği paralarını da sadaka olarak görüyordu. Ramazan da oruç tutmuyor ama zayıflamak için yaptıklarını oruç yerine koyuyordu. Sık sık kelime-, şahadet getiriyordu. Yazıhanenin her yerine dualar ve dini sözler vardır.

Çelişkili konuşmalar Yazıhanesinde karışında oturan genç adamla sohbet ediyordu. Karşısındaki kişi ile sohbet edip memleketin o dönemdeki halini, insanları eleştiriyor fakat hangi konuda eleştiri yapıyorsa kendisinin de aynı şekilde davrandığı görülüyordu. Kâtipi her seferinde odaya gelip bir konu hakkında ona danışıyordu. Adam memlekette kimsenin artık sözünü tutmadığından şikâyet ediyordu.

ama bir para meselesi için söz verdiği Hulusi Bey arayınca kendisini yok dedirtiyordur. Faizin haram olduğundan şikâyet ediyor ama borç verdiği bir kişiden yüzde yirmi beş faiz almanın az olduğunu düşünüyordur. Sattığı yağa başka madde karıştırıyor, rüşvetten şikâyet edip işlerini rüşvetle hallediyordur. En son ki telefon konuşmasında dul veya körpe istemediğini, evlilerin yol yordam bildiğini evli istediğini söyler. Telefonu kapatınca da evlilerin bile randevu evlerinde gizlice çalıştığını, ahlak kalmadığını söyler.

Temalar

Ahlak/İki yüzlülük ve Çelişki Adamın sürekli ahlak konusunda yargılarda bulunması ama eleştirdiği her ahlaksızlığı kendisinin de yapıyor olması eleştirilmektedir. Bireylerin çıkarları için iki yüzlü ve çelişkili davranışları toplumda yozlaşmaya neden olmaktadır. Adam dini kuralları da kendine göre yorumlamakta, dünyevi işlerinin yürümesi için de işlerini görecekt kadar uyumlu davranmaktadır. Aslında her davranışının yüzeysel olduğu ve çelişkiler barındırdığı anlaşılmaktadır. Ahlakın sözde savunulup gerçekte davranışları ile savunduklarının tam tersini yapması samimiyetsizliğini göstermektedir.